

שיחה עם הרב יוסף קאפח על בעיות חברה ותרבות

לאחר סיור בקריית האוניברסיטה העברית בירושלים, שמתו מעמי ל" שכונת נחלת-אפס, שיחת היכרות עם הרב יוסף קאפח, חבר בית הדין הרבני בירושלים, לשיחה שזומנה מ" ראש. שיחת היכרות למה?! משום שנראה כי אנשי התורה בעדתנו גיכנו בדור האחרון ברוחנותן והם נז" הרים מאוד שלא לחרג מעולמה של תורה אל עולם החול, אך אין הם אדישים, חלילה, לבעיות הצבור, אלא ליהפך, אם תואם כך הנכונות לחנות. קימא כאוהלם, סופר לשאוב עידוד בלוחם כי ערים הם מאוד לטובב אותם, כואבים בשל הא ושמחים בשל דא,

גות לקבל עליהם מנהיגות של מנ" הגיגים מיוצאי המערב? ת. משום שאנוכיותו ומרדנותו של בן-תמן, מוגלית לגבי המנוגג שמ" בני העדה, אך עם זאת הציות למנהיג מערבי אינו אמיתי, אלא גובע מ" חששו של התימני כי ישעלו עליו חו של "עדת", באם יתמרד במנ" היגות כזאת, אך במעמקי הלב קיימת התנגדות גם למנהיגות של יוצא ה" מערב.

כיצד, אם כן, נקבל את עובדת קיומה של מנהיגות העדה במפלגות השונות? ת. אינני יודע באיזו מדה המנהי" גים אליהם אהה מתחנן צמחו כמנ" היגי העדה, שהרי רובם הגיעו ל" חפקידם מכה פעילותם במפלגותיהם ומכח כשרונותיהם האישיים. יש מהם הפועלים יותר בקרב בני עדתם ויש מהם הפועלים פחות, אך בכל מקרה לא העדה בחרה בהם ולא בה תלוי המשך מנהיגותם. וזה טוב להם. מה הם המוסדות והערכים ש" נהרסו לאחר העליה ארצה? האם הסבה לכך היא הדמוקרטיה? רמת

מספר מילגשים ואפילו אשת איש, ולא עוד, אלא שעמי המספס ה" ארוזי, אשה יהודעה בצבור" ווכה בירושה וממון. ידוע כי התימנים נתגלו כ" הסינים מבחינה גופנית לגבי מספר מחלות, מהי הסיבה, לדעתך, לחסי" נות זו?

ת. בראי לא מריבוי נשים, ודמי שהסבה היא בהיותם אנשי עמל, וכן מסכת, ודרך ארץ" כתוב, "אין אדם מת אלא מבטלה". נוסף לכך הם היו שלווים, לדברי השבזי: "בלב שוקס ובוטח ירפא מחלי", והרי אין ככתח" ההיים סכנה לגוף. האם אין לתזונה חלק בחסינות זו?

ת. בלי ספק, בתמן התזונה לא הייתה פולחן, אלא לצורך קיום. הרי בינו לאלו התימנים מן החז, העדפנו אכילה חמה וטריה ישר מן המקור, מה חושה, והאכילה מתובלת ומפול" פלת, לגבי "הגעלה" היא אכילה קלה קודם לארוחה האחרונה, ויש בה חר" עלת, והרמב"ם טען שיש לאכול חליה אכילה קלה. יש לזכור כי פח" דש חשיבות רוחנית-חברתית לא פח" תה מערכה התזונתית. והנה גיטתם הרגלי האכילה התימניים מביאה לכך שרבים ילקים במחלות שמקורם לא נראו בקרבנו.

ת. מה דעתך על מרכזי ישוב תימניים? ת. יש בהם חיוב ושלילה כאחד. החיוב הוא ביכולת לשמר מסורות ואורח החיים, אך השלילה היא בכך שכאשר יוצאים הם מישובם מושפעים הם בצורה ששחית ולמדים רק את החיצוני והשליילי של שכניהם ובכוחם הדלים הם מספת את הטוב שבחם ובמסורתם. וכך עדות אחרות רואות בלא רק את השלילי. החיים ברכוים כיוון חיוביותם נמנעת גם עקב ה" חינוך שאינו מתחשב במסורות של העדות ורגשותיהן.

ת. מה דעתך, איפוא, על הרפור" מה בהינו, האם יש בה כדי לתרום לפתרון נירוים אלה? ת. האמת היא שאיני בקי בפרטי תוכנית הרפורמה, אך לחינוך היהודי בתמן והחינוך בארץ יש גישות שור" גות לחלוטין. בתמן לא היו לחות מאוכלוסיות ומחכים טובים ידעו לחנות כל פרט לפי נטיותיו וכשריו. הלמד היה עד גיל 10 והמקלות לא היו אלו. אמצעי משמעותי, מעל לגיל זה לא היה הלימוד המאורגן חובה, אולם זה שנשפו צמאה ללמוד התאבק ל" רגלי החמים. גדולי התורה בתמן הגיעו לגדולתם מלימוד עצמי ש" לאחר המלאכה. כיום התלמידים לומ" דים לא מתוך אהבת הלמוד אלא על מנה לשפר את המצב החומרי, ולכן לא מגיעים להישגים, כי אהבת תלמודם תלויה בדבר. חשוב שההא דביקות בלמידה. אינני יודע אם קבלת תלמידים היא חשובה ביותר, כי היום התלמיד לומד ושוקד עד שיקבל את תוארו ואח"כ שנכח את התלמוד, וזה הכיוון כיום בחינוך התלמידי החורג, ונראה כי יש לחולל רפורמה בתחום זה ודאק. ליקוי אחר בחינוך הוא, שבעוד בתמן הילד שאף להידמות לאביו, אשר נחשב בעיניו ובעיני החברה למופת הראוי לחיקוי ולימוד. הנה כיום האב נראה ונחשב עוד למופת הראוי ללימוד. גם בית הכפר אינו רואה כאב ערך חיובי כלשהו, ומכאן התנגדות בין הבית לבית הכפר.

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

ת. יש הטוענים כי רפורמה בחד (המשך בעמ' 14)

להיגוי השם תשרי

חדש זה הוא ראש השנה למנין בריאת העולם אך הו' החדש השביעי עי לחזשים ויזא מהווה סוף והחלפת השנה החקלאית. סתיו וקיץ ימי דין ושמחה משמשים בו בערבוביה. כך הדבר לגבי הגוי השם תשרי שבני כל העדות בישראל הגויים אותו: תשרי בצירה ולאו יוצאי תימן בלבד הגויים ומנקדים הברה אחרונה ב' היקיה. הרב יצהרי ערדני בחקר השם ונגשתו לחפש בכתב יד תימני עתיק של מסכת "ראש השנה". יצתה ולא מצאתי, כי התימנים לא נקדו תורה שבעל-פה מלבד אלה שנכנסו ב"תנאיל" כמו "פרקי אבות", וחלק ממסכת "ימא".

נידועי שתרבות יהודי תימן חלמה משלה לתימני המתחדשים בבשור ערבים אני מניח והזדק עמה בבטוי שם חדשים ראש השנה ודברים דרושים הוכחות:

במקרא כירוע חודש זה נקרא "ה' חודש השביעי" ואלו כספרות החל-מדיה — "תשרי" שם זה נגזר מן המלה האכדית "תשרית" שמונה ראשית ויתכן שגם המלה ראשית נגזרה מ"תשרית" המנוקדת בחיריק. כהוכחות הבאות נעזרתי בחריזה וה' מקמה תשרי בחיריק. במסכת "ראש השנה" שינוי:

באחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמטין.

(הפחד שלי)

השורות מסתימות בצליל חרוק היות שהספרות התלמודית נלמדה בעל-פה יש השיבות רבה לדמיון הצלילים. בקינה של רבינו סעדיה גאון שחי במחצית הראשונה של המאה השביעית רית והואמרת ב"צום גדליה". רבינו הורו:

אבלה נפשי והשך תארי

בית תפארתו נשרף ביד הארי גם פליטים אשר עזבו שארי דועכו היום בשלושה בתשרי. ב"ספר התכמוני" ליהודה אלחריזי ב' שער החמישי חורו: ראש החדשים תשרי בעת כל טוב יפריא וכל טוב במלום השמחה ימריא. ובאותו שער משורר ספרד מוסיף ו' חורו:

תנה הכוס לפניך בתשרי ותפריה בה כעץ רענן ותפריא. אלחריזי הוא ממשוררי ספרד שחי לפני שמונה מאות שנה. הנאן שה' גוי תשרי בחיריק היה נהוג גם ב' יהדות ספרד של אז ומשום מה אבד ההגוי החרוק מפי יהודי ספרד של היום.

גם בשי"י שבזי נמצאה חריזה בשי"י "שמעו קול שופר" לענין "ראש ה' שנה":

חודש תשרי איננה צולחת ללמד שבטי ית תשובה נצחה ונפשי עם שכלי בשופר שומחת מדובר כאן על חרוז פנימי "תשרי" שכלי.

ראוי להוסיף שגם בלוח המוסלמי יש שני חודשים הנקראים "תשרין" אלא "תשרין" אלה "תשרי" תשרי ה' ראשון ותשרי השני. מכל הנאמר תשרי בחיריק הוא הגוי עתיק יומין אשר רק תרבות חזמן שפרה עליו ויש לחוקר ולהפיצו בפי כל ישראל.

אם כך מדוע אומרים תשרי ב' צירה? יש להניח שההשפעה נבעה ממספר סלחות הפתוחות ב"תשרי" (ניקוד בצירה) ו"ישבוק" מובן זה מילה "ישרי" יעזוב, יסיר, יציגו היא מילת פועל ואין מילת פועל בשינוי הגוף תשרי תשמש לשם עצם. אמור מעתה תשרי בחיריק ולא תשרי בצירה!

ערכם של הים במבט

קרקע רק בהיותם נמסים במים. המים הם אזור מהומי הגלם הדרושים ל' תהליך הפוסטסינתזה (ההסמעה) ה' נעשה בתאים הידוקים של הצומח, ואשר בהימשכו של תהליך זה נוצר מזון ליקום. כאשר המים במצב מוצק — משמע בצורת קרן — הם מסייעים לנו לשמר את מזוננו. ובהופיעם ב' צורת אדי קיטור הם משמשים מקור לאנרגיה, שהרי בלחץ אדי הקיטור אנו מניעים מכונות. המים הם התומר הנפוץ ביותר בין התומרים המסייעים, ובגלל המבנה הירוקסני של מולקולתם לת המים הם יכולים לפרק ולהמיס חומרים רבים.

כאשר המים נופלים ממקום גבוה אפשר לנצלם להפעלת טורבינות ו' ליצירת כח חשמל. את האנרגיה ה' גלומה במים לפני נופלם קורים אנרגיה גיה פוטנציאלית, ואת זו המצויה בהם לאחר נופלם מכנים אנרגיה קינטית. בין המפלים הידועים בעולם מצויים מפלי הניאגרה שבגבול ארה"ב קנדה, בארצנו ידועים מפלי הנריס, כיום מדברים על תוכנית להזרים מים מים התיכון לים המלח, כדי שלא ייבש עקב ניצול מי הירדן, וכן ליצירת מקורות כח, שכן המים יפלו לים המלח מגובה 400 מ' ועוצמתם הפוטנציאלית תהיה גבוהה ביותר. כ' נגד רוב יתרונותיהם המים משמשים לעתים כגורם להרס ומבול, כאשר באים הם בכמויות גדולות במיוחד, ולכן תפלותינו כי נזכה בשנה ה' בעלי"ט לגשמי ברכה, שגשוג ושלום.

יוסף אברמוב (תלמיד תיכון)

שיחה עם הרב יוסף קאפח

(סוף מעמ' 9)

תסייע לקרב אותה אל הדור הצעיר? זהו פריקה תוך התערבות ב' דתם של הטוענים כך, שהיא אם אין לא מועד ולא שבת, ואם מותר לנסוע ולעשן בשבת ומועד מה נשאר עוד? אי אפשר להפוך את האסור למותר.

מה לדעתך הרקע לכך שרבים מבני העדה פורקים עול?

א. כל חינוך הוא הגבלה וסבע האדם לפרוק את המסגרת. המהנדס בריך שיהיה לו רצון ואמונה בערכים אולם הוא מבקש להקנות, וחשוב מכל כי הוא למחנך סביבה ומתאימה המשלימה את החינוך, אך נראה כי שני תנאים אלו אינם נמצאים כיום. ההתפרקות קלה מן המשמעת, והפריק קה באה מאי-רעיונה.

מדוע יהודי תימן פוסלים ה' הקריאה בספרי תורה שלא נכתבו ע"י כופרי סת"ם מבני העדה?

א. אין כאן פסילה מוחלטת. הלי' לה. זה עניין של הבדלי מסורת בינו לבני עדות אחרות. בספרי תורה שלנו ישנם שינויים בכתב, חסר ויתר בהשוואה לנוסחאות. של עדות אחרות, למשל במלה "חנשא" חסר אצלנו וא"ו לעומת זאת "ו" יהיו כל ימי נוח" יחיד אצלנו וא"ו. כך; שונה אצלנו צורת כתיבת שירה הים, וכן קיימים הבדלים במספר פתומות. מסורת כתיבה זו אינה קיימת באפרי תורה של עדות אחרות. יש מבני העדה שאינם מקפידים ר' לראים בשני גופים ולדעת זה פגום עליהם לבהור שיטה זו או אחרת, וחושבני כי עליהם להעדיף שיטתנו, כי זו בודאי מסורת כתיבה עתיקה יותר.

מדוע פוסלים האשכנזים את השתייה התימנית?

א. בהלכות שחיטה כחוב. הכל שוטחין ואצלנו אמנם מרובים השר' הים, לפי טענת האשכנזים על ה' שחם להיות מובחר, ולא עור' אלא שהם מוסיפים הגבלות שאינן כלל בהלכה, כגון שעל השחוט לבטול במקוה, ובשעת שחיטה שלא יהא בעל קר' ההלכה לעומת זאת קבעה ש' אפילו מומר יכול לשחוט בתנאי שועמדים עליו, ויש מהם המגיעים ליד הגומה ונמנעים לאכול מכל שחיטה יהודיה, ואכילים רק משחיטה רב השכונה שלהם. יש אחרים ה' טוענים כי הסכינים שהבאנו מתימן אינן משובחות ואילו סכיני מילח מארה"ב עשירות פלדה משובחת ר' שהן נשאר חסר פגיונות גם לאחר ה' הירדן, אך אין בכך כדי לצערנו, כי בני תימן הם בני תורה, כולם קוראים בתורה ורובים מהם שוחטים, לדעתנו, זה נאה, בתנאי שנשמור על הרמה המוסרית שהיתה לנו.

כבוד הרב, נעבור לאתחלתא דגאולה, האם לאחר שחרור ירושלים והר הבית, אינך סבור שהגיעה העת לגשת לבנין המקדש ולחדש העבודה? א. בלי נביא לא נוכל לעשות זאת, כי רק הנביא לכשקום יהא מוסמך לקבוע מי הם הזכונים ואיה מקום המזבח, ועד להופעתו עלינו לשמר את מסורתנו ולמנוע כל התרופפות באמונה.

הגיע זמן גפלת מנחה ויצאנו מ' ארתי ואני בדרכנו אל בית הכנסת אשר ברחוב שבזי, צועד אני לצדן ומהרהר, בלבי, אכן אין רבנינו מת' עלמים משאלות הדור ובעיותיו, אך מדוע אין הם יוצאים חלוץ בראש הפעילות הצבורית לחיך המצב. בטאתי הרגורי בקול והתשובה באה בשכנוע רב.

שני שירים - בצלאל אלתי -

א.

אני שומע אותך בבכי ועיני רחוקות מלראות. אני בוכה אותך במרי ואתה מלנג ושכחות. אני חותר נגדך פגבל ומקבץ הפלות לשלומך. אני בוז חרותך פשי. תועק בטרורף לקראתך. אני לרסף אשפתך במראות ועיני צוחקות למראות. אני לוחש את שמך בחידות ואתה את בכי מדכא...

ב.

לעגור לך בכל תג את כל התפלות גלרומים את שמך בניסוי מאכזב? לשחוק לך כמו דג את כל המצולות ולקומם נגדך יאוש מכזב?

לנסות להרהר את זמנך ולקרוא בקול שאבד? לנסות לשקר להם ולך ולהיות כמו אל שפגד...?

חיבת ליצנות וכל היכול לתרום חייב לתרום למעשה ולתיקון אך בסופו של דבר אופי הפעולה ותחומה מוונים בנטייתו של האיש. מקוה אני כי אצליח לתרום כלשהו לגאולת אוצרות הרוח שהביאה עתנו אתה מגלותה. לגבי התהומים האחרים, כגון הפעילי לוח הצבורית, מאמין אני כי יימצאו העושים גם שם ויתקנו הפרצות ש' ניבעו בהומותינו.

יומו של הרב גדוש מאור. בשעות הבוקר עוסק הוא במשרדי הרבנות הראשית ואחר הצהריים מקדיש עתותיו למחקר ועיון, להעביר מאצרות שימרה יהדות תימן לאוצרה של ה' אומה המתחדש בישראל, אך פטור בלא כלום מעבודה ציבורית אי אפשר ומפעם לפעם חייב הוא להיפנות מהברתם של כתיבי עתיקים למען לתת עצה לפלוגי או ללבן שאלה הלכתית המופנית אליו.